

بسمه تعالی

درسنامه و سوالات درس هفتم اقتصاد چاپ 99

موضوع درس : تجارت بین الملل

درسنامه:

همانطور که ما انسان ها ملیت داریم کالاها هم ملیت دارند و برخی محصولات به ویژه محصولاتی که از فناوری های پیشرفته تری بهره می برند ممکن است چند ملیتی باشند مثلا سرمایه گذار آن آلمانی باشد ولی ساخته شده دست کارگران چینی باشد . بنابراین در این درس درباره بازیگران و فعالان بین المللی عرصه اقتصاد سخن می گوئیم.

چرا تجارت با دیگر کشورها مهم است؟

عوامل موثر بر روی آوردن کشورها به تجارت بین الملل : 1- یکسان نبودن منابع و عوامل تولید
2- یکسان نبودن کشورها از نظر دسترسی به فناوری 3 - تفاوت های اقلیمی و آب و هوایی

■ وقتی تولید یک محصول در کشوری به صرفه باشد و در کشور دیگر صرفه اقتصادی نداشته باشد همین اختلاف پایه بده - بستان در کشور یا صادرات و واردات را تشکیل می دهد.

اصل مزیت مطلق و نسبی در تجارت

مزیت مطلق : کشورهایی که دارای منابع و امکانات یکسان می باشند باید هر کدام اقدام به تولید کالاهایی نمایند که هزینه تولید آن ها نسبت به کشور های دیگر کمتر باشد و بقیه محصولات را از طریق مبادله با یکدیگر تامین نمایند (مثل ایران و برزیل)

مزیت نسبی : اگر کشوری در تولید کالایی دارای مزیت مطلق نیست باید از بین کالاهایی که توان تولید آن ها را دارد کالاهایی را تولید نماید که هزینه تولید آن ها نسبت به کالاهای دیگر در کشور خودش کمتر باشد. (مثل کنیا)

اگر اصل مزیت های مطلق و نسبی رعایت نشود : اولاً از منابع و سرمایه ها به بهترین نحو ممکن استفاده نمی شود . ثانياً با تولید محصولات کمتر و بی کیفیت تر رفاه جامعه کاهش می یابد.

فواید تجارت بین الملل برای تولید کنندگان : 1 - از طریق صادرات کالاها می توانند محصولات خود را در بازارهای بزرگتر و با قیمت مناسب به فروش برسانند . 2 - به منظور رقابت با تولید کنندگان دیگر به تلاش برای تولید بهتر و کارآمد تر وادار می شوند.

دولت ها و تجارت بین الملل

■ دولت ها در طول تاریخ و شرایط گوناگون برخوردهای متفاوتی با مسئله تجارت بین الملل داشته اند زیرا : 1- یک کشور ممکن است با مشکلات خاص خود مواجه باشد و کشور همسایه اش مشکلات و مسائل متفاوتی داشته باشد . 2 - همچنین آرمان ها و چشم اندازهای سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها ممکن است تفاوت های قابل توجهی داشته باشد.

سیاست های تجاری انواع مختلفی دارد: گاهی دولت ها برای حمایت از صنایع داخلی خود و کاهش وابستگی اقتصادی به کشورهای دیگر تعرفه های گوناگونی بر واردات برخی کالاها وضع می کنند - و گاهی در جهت گسترش روابط اقتصادی شان با کشور هایی که دیدگاه های نزدیک سیاسی با یکدیگر دارند پیمان های تجاری وضع می کنند و تعرفه ها را کاهش می دهند - مجدداً ممکن است با بروز اختلافات سیاسی یا اقتصادی تعرفه ها را برقرار کنند و پیمان های قبلی را نقض کنند.

چند مورد از مهم ترین سازمان های بین المللی عبارت اند از : بانک جهانی توسعه - صندوق بین المللی پول - سازمان تجارت جهانی (گات سابق) و .....

جنگ های تجاری و تحریم های اقتصادی

■ جنگ ها و تحریم های اقتصادی قرن های اخیر و رفتار خود خواهانه برخی کشورها موجب شده است تا اقتصاددانان به اهمیت خود کفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تامین آن ها از خارج تاکید کنند.

محصولات راهبردی عبارت اند از : کالاهای ضروری مثل دارو - غذا و محصولات کشاورزی - حوزه انرژی (مثل نفت و انرژی هسته ای و انرژی های نو) - و صنایع نظامی و دفاعی

■ وابستگی در تامین محصولات راهبردی می تواند موجب بهانه جویی و سلطه رقیب یا دشمن و نهایتا ضعف و وابستگی کشور شود.

■ زندگی عموم انسان ها در جامعه شهری به خاطر تخصص گرایی و تولید بر اساس مزیت اقتصادی - تک محصولی است.

اقتصاد تک محصولی اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است زیرا : اقتصاد تک محصولی در مواقع بحرانی امکان تاب آوری و انعطاف پذیری مقابل تکانه ها - مشکلات و تحریم ها را ندارد.

یک کشور در صورتی می تواند به وضعیت استقلال و استحکام اقتصادی نزدیک شود که :

الف) راه های تامین کالاهای وارداتی یا بازار های فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.

ب) از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.

ج) با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تامین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.

د) به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

سوالات درس هفتم :

1 – عوامل موثر بر روی آوردن کشورها به تجارت بین الملل را نام ببرید . الف) یکسان نبودن منابع و عوامل تولید ب) یکسان نبودن کشور ها از نظر دسترسی به فناوری ج) تفاوت های اقلیمی و آب و هوایی

2 – چه عاملی پایه بده – بستان یا صادرات و واردات بین دو کشور را تشکیل می دهد؟ وقتی تولید یک محصول در کشوری به صرفه تر باشد و در کشور دیگر صرفه اقتصادی نداشته باشد همین اختلاف پایه بده بستان یا صادرات و واردات را تشکیل می دهد.

3 – مزیت مطلق چیست؟مثال بزنید. کشور هایی که دارای منابع و امکانات یکسان می باشند باید اقدام به تولید کالاهایی نمایند که هزینه تولید آن ها نسبت به کشور های دیگر کمتر باشد و بقیه محصولات را از طریق مبادله با یکدیگر تامین نمایند. (مثل ایران و برزیل)

4 – مزیت نسبی چیست؟ اگر کشوری در تولید کالایی دارای مزیت مطلق نیست باید از بین کالاهایی که توان تولید آن ها را دارد کالاهایی را تولید نماید که هزینه تولید آن ها نسبت به کالاهای دیگر در کشور خود کمتر باشد.

5 - اگر اصل مزیت های مطلق و نسبی رعایت نشود چه می شود؟ اولاً از منابع و سرمایه ها به بهترین نحو ممکن استفاده نمی شود ثانياً با تولید محصولات کمتر و بی کیفیت تر رفاه جامعه کاهش می یابد.

6 - فواید تجارت بین الملل برای تولید کنندگان چیست؟ 1 - از طریق صادرات کالا ها می توانند محصولات خود را در بازارهای بزرگتر و با قیمت مناسب تر به فروش برسانند . 2 - به منظور رقابت با تولید کنندگان دیگر به تلاش بیشتر برای تولید بهتر و کارآمدتر وادار می شوند.

7 - مفهوم مزیت نسبی و هزینه فرصت را با ذکر مثال توضیح دهید. مثال صفحه 72

8 - چرا دولت ها در طول تاریخ برخورد های گوناگون با مسئله تجارت بین الملل داشته اند؟ زیرا : 1 - یک کشور ممکن است با مشکلات خاص خود مواجه باشد و کشور همسایه اش مشکلات و مسائل متفاوتی داشته باشد. 2 - همچنین آرمان ها و چشم انداز های سیاسی و اجتماعی و فرهنگی کشورها ممکن است تفاوت های قابل توجهی داشته باشد.

9 - چند نمونه از سیاست های تجاری دولت ها را با ذکر مثال بیان کنید . گاهی دولت ها برای حمایت از صنایع داخلی خود و کاهش وابستگی اقتصادی به کشور های دیگر تعرفه های گوناگونی بر واردات برخی کالا ها وضع می کنند - و گاهی در جهت گسترش روابط اقتصادی شان با کشورهای دیگر که دیدگاه های نزدیک سیاسی با یکدیگر دارند پیمان های تجاری وضع می کنند و تعرفه ها را کاهش می دهند . مجدداً ممکن است با بروز اختلافات سیاسی یا اقتصادی تعرفه ها را برقرار کنند و پیمان های قبلی را نقض کنند. (مثال صفحه 74)

10 - چند مورد از مهم ترین سازمان های بین المللی را نام ببرید. بانک جهانی توسعه - صندوق بین المللی پول - سازمان تجارت جهانی (گات سابق) .....

11- کنفرانس پولی و مالی سازمان ملل در سال ..... تشکیل شد و نتیجه آن تشکیل ..... و ..... بود. جواب: در سال 1944 - بانک جهانی توسعه - صندوق

بین المللی پول

12 - قرارداد گات به چه منظور بسته شد؟ در سال 1947 - 23 کشور برای جلوگیری از اقدامات حمایت گرایانه کشورها علیه یکدیگر و حفظ روابط تجاری بین خودشان قراردادی غیر رسمی را امضاء کردند که به نام قرارداد گات مشهور شد.

13 نام دیگر گات چیست؟ سازمان تجارت جهانی

14 - آمریکا - کانادا و مکزیک در سال 1992 چه پیمانی را امضاء کردند؟ و بیل کلینتون در مورد این پیمان چه نظری داشت؟ پیمان تجارت آزاد مشهور به پیمان نفتا - بیل کلینتون بیان کرد: " نفتا به معنای شغل و در آمد مناسب برای آمریکایی هاست . اگر من به این امر باور نداشتم هرگز این معاهده را امضاء نمی کردم."

15 - چه عاملی باعث امضای پیمان های تجاری یا نقض آن ها می شود؟ منافع ملی کشورها

16 - مهم ترین موارد نقض پیمان های تجاری که در کار نامه دولت های ایالات متحده آمریکا ثبت شده چیست؟ خروج آمریکا از توافق آب و هوایی پاریس - توافق نامه آسیا - پاسیفیک و توافق برجام و پیمان جهانی سازمان ملل برای بهبود وضعیت مهاجران و پناهندگان.

17 - جنگ ها و تحریم های اقتصادی در چند قرن اخیر باعث شده که اقتصاددانان به چه مسائلی تاکید کنند؟ به اهمیت خود کفایی در برخی از تولیدات داخلی و عدم وابستگی برای تامین آن ها از خارج .

18 - محصولات راهبردی کدام اند؟ کالاهای ضروری مثل دارو - غذا و محصولات کشاورزی - حوزه انرژی (مثل نفت و انرژی هسته ای و انرژی های نو) و صنایع نظامی و دفاعی.

19 - وابستگی در تامین محصولات راهبردی موجب چه می شود؟ موجب بهانه جویی و سلطه رقیب یا دشمن و نهایتاً ضعف و وابستگی.

20 – چرا اقتصاد تک محصولی اقتصادی شکننده و آسیب پذیر است؟ زیرا اقتصاد تک محصولی در مواقع بحرانی امکان تاب آوری و انعطاف پذیری مقابل تکانه ها و مشکلات و تحریم ها را ندارد.

21- در چه صورت یک کشور می تواند به وضعیت استقلال اقتصادی نزدیک شود؟ در صورتی که :

الف) راه های تامین کالاهای وارداتی یا بازارهای فروش کالاهای صادراتی خود را گوناگون کند.

ب) از وضعیت تک محصولی فاصله بگیرد.

ج) با خلق مزیت های جدید اقتصادی امکان تامین برخی نیازهای مهم و اساسی را در داخل کشور فراهم کند.

د) به علم و فناوری و اقتصاد دانش بنیان توجه بیشتری داشته باشد.

پایان

-